DOBA BRONZOVÁ

lidská přítomnost na území Modřan trvá

praha 12

Keramická amforovitá nádoba se dvěma uchy z jámy s množstvím uložených rozbitých i celých nádob, mladší doba bronzová, okolo 1200 př. Kr.

Přeslen z vypálené hlíny z výplně zásobní jámy, mladší doba bronzová, asi 1200–1100 př. Kr.

Tuhovaná keramická mísa s uchem a spirálovitým žlábkováním na dně, mladší doba bronzová, asi 1200–1100 př.Kr.

Tuhovaný keramický koflík, mladší doba bronzová, asi 1200–1050 př.Kr.

Tuhovaná miska zdobená solárním motivem rytých linií a drobných důlků a šikmým žlábkováním okraje, dva otvory sloužily ke svislému zavěšení, mladší doba bronzová, okolo 1200 př. Kr.

Tzv. kostěná brusle s několika otvory pro provlečení řemínků či provázků, mohla sloužit ke zpracování kůží, mladší doba bronzová, asi 1200–1050 př. Kr.

DOBA BRONZOVÁ

lidská přítomnost na území Modřan trvá

praha 12

Milí čtenáři, dostává se vám do rukou publikace navazující na výstavu DOBA BRONZOVÁ v Praze 12. Tato výstava, stejně jako publikace, jsou výsledkem spolupráce Městské části Praha 12 a společnosti Linkin Invest s.r.o., bez jejichž přispění by ani jedno nevzniklo. Na pozemcích právě této společnosti, určených k výstavbě, byly nalezeny artefakty, které měly zajímavou historickou hodnotu. Pro nás, obyvatele Prahy 12 o to větší, že nám dokazují, s jak velkou oblibou bylo naše území využíváno k osídlení.

Jen díky osvícenosti majitelky společnosti Linkin Invest s.r.o., však vznikla stálá expozice umístěná v modřanském Viničním domku, kterou můžete navštívit i vy. Velmi si vážím toho, že jsme, coby městská část, byli osloveni, abychom se stali „kmotry" této události a já jsem velmi rád, že jsem měl tu možnost, jako zástupce Prahy 12, být u toho. Věřím, že vzkaz z doby před více než dvěma tisíci lety – tedy, že oblast dnešní Prahy 12, je skvělým místem k životu – je aktuální i v dnešní době.

Ať se vám výstava i publikace líbí.

Milan Maruštík
starosta

© ÚMČ Praha 12, 2017
Photography © Archeo Pro o.p.s. a Ing.Vladislav Skala
Cover © mimastudio.cz, 2017
Design © Milan Jeneš, 2017

Počátky doby bronzové spadají ve střední Evropě někam k roku 2200 př. Kr. Název období odkazuje k technologii výroby postupně přibývajících kovových předmětů, jejichž surovina vznikala sléváním mědi a cínu. Bronz nahradil dříve používaný kámen a měď k výrobě řady nástrojů, ozdob a zbraní a umožnil rozšíření jejich spektra o nové typy, např. meč.

Co však víme o lidech v době bronzové? Většina se jich věnovala zemědělství. Na svých polích pěstovali obilí, hrách a čočku, ze zvířat chovali skot, prasata, ovce, kozy, koně a psy. V menším měřítku probíhal také lov divokých zvířat (např. jelenů, srnců, zajíců, divokých prasat), rybolov a sběr vodních mlžů. Vesnice byly tvořeny stavbami ze dřeva a hlíny. Některé domy, možná dílny a hospodářské objekty, byly zahloubeny do země, jiné stály nad zemí. Obilí se přechovávalo v zásobních jamách, kde přečkalo jak zimu, tak požáry, a mlelo se pomocí kamenných drtidel, tzv. zrnotěrek. Většina vesnic čítala jen několik domů obývaných stejným počtem rodin. K běžně provozovaným činnostem patřila výroba keramických a dřevěných nádob, dřevěných, kostěných a kamenných nástrojů a jejich částí (např. palic, brousků, šídel, jehel), zpracování příze z rostlinných i živočišných vláken a výroba textilu a výroba kožených předmětů a doplňků. Specializovanou, do určité míry snad i privilegovanou práci představovalo zpracování kovů. Se surovinami se v nadregionálním měřítku obchodovalo. Měď pocházela většinou z alpských ložisek, zdroje cínu jsou neznámé, uvažuje se o Krušných horách. Předmětem obchodu byla také sůl, zlato, jantar, fajánsové a skleněné korálky.

Ve společnosti hráli důležitou roli náčelníci či králové, kteří představovali jak vojenské vůdce, tak nejvyšší kněží. Klíčovou funkci mělo náboženství, v němž převládla víra ve sluneční božstvo. Náboženství určovalo také pohřbívání. Z ukládání nespálených těl se změnilo na pálení nebožtíků na kremační hranici a pohřbení ostatků do země. Do hrobů často přikládali pozůstalí součásti osobní výbavy nebožtíka a dary do posmrtného života a na místě mohli navršit menší či větší mohylu.

Archeologové dobu bronzovou, trvající přibližně jeden a půl tisíce let, dále člení na období starší, střední, mladší a pozdní, ve kterých rozpoznávají podle typických nálezů jednotlivé kultury. Ze starší doby bronzové je v Modřanech znám pouze starý nedoku-

mentovaný nález hrobu únětické kultury. Pestřejší doklady osídlení pocházejí z doby „světa bojovných hrdinů a barbarské důstojnosti“, ze střední doby bronzové, kterou u nás reprezentuje mohylová kultura. Charakteristiku tohoto období uvedenou v uvozovkách potvrzuje starý nález kompletního bronzového meče v poloze Pod Vinicí, bohužel z neznámého kontextu a dnes ztraceného. Další objevy představují pozůstatky pohřebišť v bývalé tzv. nové Brabencově pískovně (v poloze jménem Potočky, v místech současného Úřadu MČ Prahy 12 a okolí) a v prostoru mezi Modřanskou, Převoznickou a Klášterského ulicí (na staveništi domu čp. 412). Na obou místech se v závěru střední doby bronzové pohřbívalo žárově. Druhé zmíněné pohřebiště sehrálo důležitou úlohu ve vývoji bádání, jelikož keramické nádoby z hrobů představují doklad kontinuálního přerodu mohylové kultury do kultury knovízské někdy okolo roku 1300 př. Kr. Archeolog J. Böhm v roce 1937 uveřejnil důležitou publikaci pro vznik, vývoj a periodizaci mladší a pozdní doby bronzové v Čechách, kde první fázi tohoto období pojmenoval podle stěžejních nalezišť jako Modřany-Lažany.

Nejmladší žárové hroby z pohřebiště u čp. 412 v Modřanské ulici se datují již do mladší doby bronzové, kterou ve středních Čechách (a nejen tam) zastupuje kultura pojmenovaná jako knovízská. Památky z této doby naznačují, že společnost byla stabilizována v systému kmenových svazů či regionálních barbarských království a tato stabilita znamenala i zabezpečenou směnu surovin. Příznivější klima také umožnilo pěstování obilí ve vyšších polohách, což vedlo k intenzivnější kolonizaci dalšího území.

Otisk knovízské kultury v Modřanech je ve srovnání s jinými obdobími pravěku velice silný. Z několika různých míst obce jsou známy starší i novější nálezy z někdejších sídlišť. Mezi nimi zaujme pozornost depot keramických nádob uložených do jámy snad jako jídelní obětina. Depot byl objeven v ulici Na Havránce před domem čp. 1040. V bývalých pískovnách bylo nalezeno také několik žárových hrobů z mladší doby bronzové. Lidé z pozdní doby bronzové po sobě zanechali památek již méně – opět několik žárových hrobů (v okolí cukrovaru) a sporé pozůstatky sídlišť, tehdy v podobě samostatnějších dvorců. Následující starší doba železná s sebou přinesla rozpad kmenových svazů i obchodní sítě a zhoršení klimatu. Přes tyto změny však lidská přítomnost na území Modřan trvala dále.

JAK JSME VYKOPALI

Česká kotlina je osídlena od pradávna. Nemáme v ní žádných pouští ani rozsáhlých přírodních vodních ploch, takže lze v Čechách a na Moravě jen stěží hledat místa, kde by se člověk v historických dobách neusídlil. Nebyl vždy a všude, ale tu a onde a tak často, že ono „tu a onde“ se naskládá v různých epochách jak přes průsvitku tak, že to zaplní takřka celé území dnešní České republiky. Dokonce o našich nejvyšších horách, o kterých si archeologové ještě před dvaceti, třiceti lety mysleli, že byly nejen neobydlené, ale že se jim lidé v pravěku vyhýbali, ve skutečnosti nezůstaly nedotčené. Již v neolitu – mladší době kamenné – přes Krkonoše putovali „obchodníci“, jejichž cílem bylo dopravit do Čech a na Moravu od Baltu, světe div se, kamení, které známe pod názvem „pazourek“. Z pazourku pak lidé vyráběli nástroje. To, co platí pro českou kotlinu, platí pro Prahu, její přirozený středobod, dvojnásob.

Aby se nám informace o této vzdálené minulosti neztrácely, ale naopak jich přibývalo, mají civilizované země celého světa (ne všechny, ale je jich hodně) přijaty zákony, které omezují ztráty na tomto historickém dědictví. Nejčastěji k těmto ztrátám dochází při těžbě zeminy, v které se archeologické nálezy ukrývají. A proto zákony nařizují, že před každou větší těžbou zeminy, musí být pozemek určený k těžbě prozkoumán archeology. Jak už to tak bývá, je něco za něco. A tak nové nálezy, které nám osvětlují nová a nová zákoutí šerého dávnověku, znamenají na druhé straně omezení pro vlastníky pozemků, stavebníky nebo těžaře.

Modřanská lokalita „K Vystrkovu“ je velmi pěknou ukázkou toho, jak to všechno vlastně probíhá. Podívejme se nyní na modřanský archeologický výzkum od samého počátku.

Asi již čtenář tuší, že tím kdo si vybral lokalitu ke zkoumání, nebyl archeolog. Vybral si ji investor, stavebník, developer, aby v souladu s územním plánem na lokalitě vybudoval obytné domy. A teprve v tomto momentě, kdy už se ví, že se na lokalitě bude stavět, kdo a co bude stavět, přicházejí ke slovu archeologové.

A tak nyní můžeme společně vyrazit po věčné stezce poznání směle za novými objevy!

1. Pro prvotní náhled do archeologické situace na ohrožené ploše slouží zjišťovací výzkum. Ten znamená sondáž (bagrované rýhy nebo i ručně kopané sondy), která ukáže, jaké podmínky se dají na místě očekávat – zda a v jakém rozsahu jsou přítomny archeologické terény, jak hluboko se nacházejí nebo do jakého období je lze datovat.

2. Na ploše výzkumu, v prostoru bývalých zahrádek, jsme vykopali šest sond, které vedly až na podložní písek.

3. Pod recentními vrstvami a navážkami se nacházela hnědá písčitohlinitá půda,která se vytvořila během holocénu (tj. po poslední době ledové) a na její tvorbu mělo zřejmý vliv i osídlení prostoru v pravěku, zejména v době bronzové. Ve světlém písčitém podloží se rýsovaly tmavší výplně pravěkých sídlištních jam. Bylo jasné, že na celé ploše můžeme počítat se stovkami archeologických objektů.

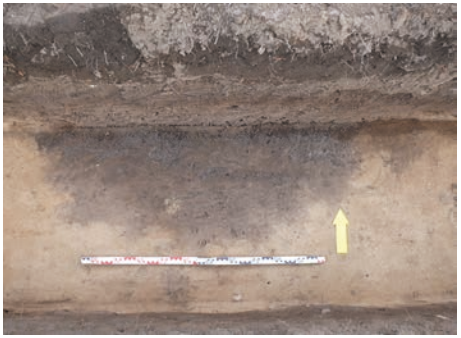

4. Vykopat několik rýh samozřejmě nestačí. Vše je potřeba pečlivě zdokumentovat a geodeticky zaměřit. Na základě výsledků zjišťovacího výzkumu a rešerše starších nálezů z okolí je možné naplánovat další vědecký postup a stanovit rozpočet a potřebný čas na výzkum.

5. Po uzavření dohody s vlastníkem může začít tzv. předstihový záchranný výzkum. Své označení má podle toho, že se odehrává před stavebními pracemi. Exkavačním a dokumentačním pracím v terénu, tj. první fázi takového výzkumu, zpravidla předchází skrývka vrchních vrstev.

6. Kulturní vrstvu (půdní horizont s archeologickými nálezy) jsme se rozhodli zkoumat na několika místech plochy vzorkem.

7. Hned v první skryté části plochy se ukázaly dlouhé úzké i širší rýhy – stopy po orbě, která zasáhla až do podložního písku. Myšlenka na úžasný objev pole z doby bronzové však později vzala za své, neboť rýhy obsahovaly také několik novověkých nálezů.

8. Skrývka odhalila předpokládané stovky objektů. Než tmavší výplně jam na slunci vyschnou, jsou díky kontrastu perfektně viditelné.

9. Začíná ruční dočišťování povrchu a exkavace archeologických objektů.

10. Začátek terénních prací, kdy byla plocha postupně skrývána, zachytila i letecká snímkování pro veřejně přístupné mapy.

11. Odkrývání archeologických objektů (jam, jamek, žlábků ad.) probíhá pomocí drobnějšího nářadí.

12. Movité nálezy, jako jsou keramické střepy, kusy vypálené hlíny, uhlíky, kosti ad. se ukládají nejprve do košíků, posléze se balí do papírových sáčků.

13. Ve výplních některých jam se nacházejí koncentrace rozbitých keramických nádob – části odpadu, který během tisíciletí nepodlehl zkáze.

14. Některé zlomky nádob dosahují i větších velikostí jako například tento kus zásobnice.

15. Kromě keramických střepů nacházíme třeba tkalcovská hliněná závaží a kameny se stopami používání.

16. Mezi kamennými předměty se nezřídka objevují zlomky pískovcových a žulových drtidel, na nichž se zpravidla připravovala mouka.

17. Manipulace s největšími a nejtěžšími je výzvou pro siláky.

18. Jámy se kvůli dokumentaci kopou tak, že se nejprve vybírá jen jedna polovina.

19. Na vzniklém řezu mohou být patrné různě zbarvené vrstvy podle toho, jakým materiálem a jak dlouho se jáma zaplňovala.

20. Pokud se jámy z různých časových období navzájem porušují, může řez díky odlišnostem ve výplních ukázat, která jáma byla mladší a která starší.

21. Cílem archeologie samozřejmě není vykopávání, samo o sobě by nic nepřinášelo. Ničené situace je nutno nahradit odpovídající dokumentací – fotografickou, kresebnou a písemnou. Kvůli fotografii je obvykle nutné zvlhčit povrchy, které vysycháním na slunci ztrácejí původní barvy, a fotografovanou oblast před ostrým světlem zastínit.

22. Po vyfotografování je řez a půdorys každého zahloubeného objektu zakreslen v jednotném měřítku na milimetrový papír.

23. Zakreslování hlubších jam je daleko efektivnější ve dvou lidech.

24. Všechny odkryté archeologické objekty musí být geodeticky zaměřovány, aby se mohl vytvořit celkový plán.

25. Práce na písku připomínala prostředí pouště nebo pláže, zvláště za slunného jarního počasí.

26. Značnou část zahloubených objektů jsme odkryli v celém rozsahu.

27. Kompletní půdorysy bylo třeba dokreslit.

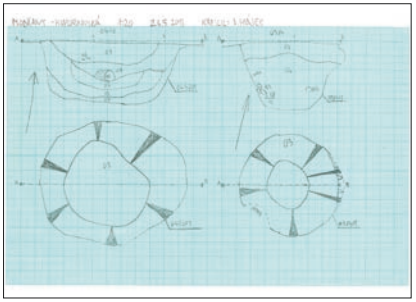

28. Takto vypadá kresebná dokumentace dvou jam na milimetrovém papíru. Všechny výplně a výkopy mají dále svůj formulář (kontextový list), kde jsou slovně a číselně uvedeny jejich charakteristiky.

29. Odkryvu a dokumentaci se nevyhnula ani většina recentních jam z 20. století.

30. Zajímavý a ne zcela běžný byl nález zbytků pece v jedné z jam. Snad se v ní v mladší době bronzové mohly vypalovat menší keramické nádoby.

31. Vzorky půdy s archeologickými nálezy (kulturní vrstvy) jsme odebírali po mechanických vrstvách. Hnědé výplně objektů v této hnědé půdě nebyly rozpoznatelné.

32. Viditelnou výjimkou ve vzorku kulturní vrstvy byla plotna propálené hlíny – pozůstatek pece nebo déle fungujícího ohniště.

33. Na prokopaných částech plochy okamžitě začínaly stavební práce.

34. Po zveřejnění tiskové zprávy o probíhajícím výzkumu jsme se stali objektem mediálního zájmu.

35. O výzkumu informovaly i noviny Prahy 12.

Mohu do toho mluvit

Hrozí oplocení areálu U Dubu?

Ráda bych věděla, jaký přínos pro nás bude mít stavba U Dubu. Nové domy před poliklinikou jsou celkem únosné, i když mne jako matku dvou malých dětí dost trápí, že ač mají hřiště ve vnitrobloku, je oplocené. Ano, je to jejich právo, jen to moc není o vstřícnosti. To bude i stavba U Dubu oplocená? Takže tam, kde byly naše děti zvyklé běhat, je nazdobou obrovský dům a stejně tak na všech volných plochách okolo polikliniky, ale přínos z toho jakoi nenáme, že: vlade auta a parkování navíc žádné, víc dětí ve školkách, ale školka navíc žádná, hřiště nepřistupné… Co nám tito developeři přinesli?! A to i pozemek U Dubu projde parkovými úpravami, které by měly zlepšit naše okolí, a pak bo oplotí a zůstane nepřístupný? *Karolina Vernerová*

O odpověď požádala starostka městské části přímo jednoho z developerů Jana Kuchaře, který napsal: Ohledně dotazů a obav paní Vernerové vás mohu uberpečit, že neměme v plánu v projektu U Dubu dělat jakékoliv oplocení. Naopak bychom rádi toto místo oživili pro všechny obyvatele Modřan a okolí, oprotí původnímu stavu, kdy desítky let tam byla nevhledná ohrada z důvodu výkopových prací z 80. let minulého století. *(red)*

Digitalizace naší nejstarší kroniky

Snad každý, kdo viděl ručně psanou Pamětní knihu obce Modřany na vlastní oči a uměl si ji alespoň pootěžkat a letmo pohladit knižní vazbu s mosaznými kováním, musel obdivovat tu precizní nost samotné knihy. V současné době se digitalizuje v Archivu hlavního města Prahy. Pro tento účel ji špičkovému pracovišti v nové archivní budově Chodovec zapůjčila starostka Daniela Rázková. Vždyť moderní elektronické technologie otevírají ve sféře paměťových institucí zcela nové možnosti důsledné ochrany originálů vzácných dokumentů, knih, map, fotografií, filmů atd. Na snímku vzácnou knihu digitalizuje Václav Dvořák – a my jsme mohli být u toho. *(jak)*

První tramvaj v Modřanech

V květnu tomu bylo 20 let, kdy do Modřan přijela první tramvaj. Za mimořádného zájmu veřejnosti i médií byla v pátek 26. května 1995 kolem 15. hodiny slavnostně uvedena do provozu tramvajová trať z Braníka do Modřan.

Symbolického přestřižení pásky se tehdy ujali starosta Prahy 12 Jiří Borovský a radní pražského zastupitelstva Lubor Pavlíček. Pravidelný provoz na nové trati byl zahájen o den později v ranních hodinách. Tato „stavba století", jak bývá obvyatelé Modřan (mimo jiné) nazývána, byla zahájena vydáním stavebního povolení v roce 1987. V souvislosti s její výstavbou byla přeložena stávající trať českých drah směrem k Vltavě, vybudována nová vlečka do modřanských průmyslových závodů, přeloženy některé stávající inženýrské sítě (kanalizace, vodovod, plyn, silnoproudé i slaboproudé kabely) a vybudovány nové. Jenom první část tramvajové trati – z Braníka k ulici K Dolům, investorský zajišťovaná odborem městského investora Magistrátu hl. m. Prahy prostřednictvím Výstavby inženýrských sítí – tak přišla na 1,3 miliardy korun.

Trasa nové tramvaje je dlouhá 5,8 km, má 11 zastávek, 14 mostů a podchodů a v celém úseku nové trati jsou řešeny bezbariérové přístupy pro tělesně postižené. Jižní doba z Náměstí Bratří do konečné stanice Sídliště Modřany je zhruba 12 minut a cesta do centra trvá kolem 30 minut. S novým dopravním prostředkem tak naše městská část získala celkem rychlé a bezesporu ekologické spojení s centrem Prahy. Provoz nové trati znamenal nemalý zásah do života místních obyvatel. Jednak došlo k výraznému zrušnám (a ne vždy vhodným) v organizaci autobusové dopravy, jednak byly některé dříve klidné části Modřan zatíženy hlukem tramvajového provozu. Nicméně lze konstatovat, že hlady z tohoto druhu dopravy rozhodně převažují. *(jak)*

Archeologický výzkum v Modřanech

Tisíce let staré keramické nádoby, kosti zvířat, poničatelky pecí, sekyrky, kamenná drtidla či skalcovská závaží nalezli archeologové v areálu bývalého cukrovaru v pražských Modřanech. Terénní práce při ulici K Vystrkovu započaly v polovině dubna a skončily 18. června. Na místě výzkumu mají v budoucnu vyrůst obytné domy.

Archeologové přišli do Modřan na základě oznámení stavebního záměru a po dohodě s investorem. Nejprve udělali zjišťovací výzkum a potom území o velikosti asi 4500 m² zdokumentovali. Na vykopávkách pracovaly dvě desítky lidí, v případě potřeby i více. Podle Mgr. Pavla Kacla, vedoucího výzkumu z obecně prospěšné společnosti Archeo Pro, se jedná hlavně o zahloubené objekty a různé sídlištní jámy.

Vedoucí archeologického výzkumu Pavel Kacl

Můžete být více konkrétní?

Naprostá většina toho, co se pobíjí ulice K Vystrkovu nachází, jsou zlomky keramických nádob. Ty tvořily velkou část odpadu. Samozřejmě velká část odpadu byla z organických materiálů, ale ta se během času rozloží. To, co se poměrně dobře zachovává, je keramika v podobě keramických nádob, třeba vypálených skalcovských závaží nebo přeslenů. Samozřejmě nuzkladu přišli nepodělaní kameny. Z nich jsou vyrobeny zejména různé sekyrky, zmodrčky, na kterých se mlelo obilí na mouku, ale mohly být používány i na drcení jiných materiálů. Vyznačují se tím, že je nacházíme díky svojí činnosti ohlazené do hladka. Z doby neolitu, případně eneolitu (přesnou datací si nejsme přišli jisti) zde vidíme několik kamenných nástrojů. Z pazourků, které k nám byly importovány především z Pobalí, je několik úštěpů. Sekerky nebo jejich zlomky jsou vyrobeny technikou broušení, kdy se postupně z kamene artefakt vybrousil úplně dohladka. Vzhledem k tomu, že tato sekyra je stará asi tak 5500 let, její hřbet je poměrně ostrý. To je výhoda kamene proti kovu. Tyto artefakty nalézáme v druhotných polohách. Buď to může indikovat to, že se v této oblasti některé aktivity odehrávaly v době kamenné, nebo že když lidé v mladší době bronzové nacházeli kamenné artefakty na svých polích, mohli jim přisuzovat nějaký magický význam. Z minulosti víme, že lidé je brali jako magické předměty, rozemílali je na prášek, který třeba ukládali doma pod trámy jako ochranu proti úderu blesku. Je možné, že tato tradice přetrvávala již od pravěku. Většina kostních nálezů pochází z chovaných zvířat – hlavně krav, dále prasat, koz, ovcí, psů. Nalezli jsme kosti i z lovených zvířat, např. lebku srnce s jedním parožkem.

Archeologický výzkum při ulici K Vystrkovu

Většina kostí je odpadem. Nicméně některé sloužily k výrobě nástrojů třeba na zpracování kůží. Dalším nálezem jsou rukojeti nože. Dále hliněné nádoby, hlavně skalcovská závaží, která jsou téměř vždy nahoře opatřena otvorem, sloužila k zavěšení osnovních nití ve vertikální poloze na skalcovském stavu. Se zpracováním textilu souvisí přesleny, které byly umístěny na takovém dřevěném vřetýnku, a s jejich pomocí se navíjela příze. Nalezli jsme i bohatý sortiment nádob, z nichž jen několik málo bylo kompletních. Většina se však nalézá ve formě fragmentů. Po jejich rozbití se s nimi zacházelo jako s odpadem. Jednotlivé nádoby jako mističky a kořílky sloužily ke stolování.

Ukázky nálezů

Do jakého období nálezy spadají?

Právě podle jednotlivých artefaktů jsme schopni datovat období, ze kterého pocházejí. Třeba amfora je typický tvar pro dobu bronzovou. Na tomto místě jsme prokázali ještě dřívější osídlení – v eneolitu, tedy v pozdní době kamenné (přibližně 4.–3. tisíciletí před Kristem). Zatím máme jeden takový objekt. Přesně neznáme kulturní příslušnost. Pak ještě jeden objekt patří k mohylové kultuře, což je období doby bronzové, která předcházela knovízské kultuře. Z ní máme přes 99 % nálezů, což chronologicky spadá do období 13. až 11. století před Kristem. Rozhodně naše úsilí nějaký přínos má. Zase nám to umožní získat další data z života našich předků z doby bronzové, případně i ze starších období, což se ještě ukáže při samotném zpracování.

O jak důležitou lokalitu se vlastně jedná?

Z hlediska poznání tohoto místa je to velice důležitá lokalita jižní části Prahy. Z Modřan víme už o několika archeologických nálezech, které se objevovaly již v 19. století v publikacích. A v průběhu 20. století to byly objevy spíše náhodné, takže jejich povaha nemá až takovou informační hodnotu. Většina se toho zničila, ta a tam badatelé zachránili nějakou nádobu nebo zdokumentovali nějaký objekt. Výjimečnost pro Modřany v tomto případě spočívá v tom, že došlo k odkrytí poměrně velké jednolité plochy, která mohla být prozkoumána současnými standardními moderními metodami. Čili výjimečnost tohoto nálezu spočívá v jeho celku.

Na místě dnešního výzkumu stála vesnice, která měla odhadem deset až dvacet domů vystavěných ze dřeva a hlíny. Kolem domů byly jámy, ve kterých se mohlo skladovat například obilí. Měli pec sloužící k výrobě keramiky, nebo metalurgii barevných kovů. Můžeme usuzovat, že vedle vesnice se nacházela pole. Toto osídlení trvalo, velmi hrubým odhadem, 200 let. Navíc jsme prakticky na dohled hradiště nad Závistí, které bylo také osídleno v mladší době bronzové.

Lze o tomto místě říci, že pro naše předky bylo příjemné pro život?

Určitě ano. Vltavský břeh byl příznivý a nebyl ještě zanesen humózními splachy, které dnes podél řek vytvářejí nivy zarostlé bujnou a neprostupnou vegetací. Naopak byl pravděpodobně prosvětlenějším smíšeným lesem, na jehož čistých mýtinách byly osady s dvorními políčky. Vltava navíc umožňovala rybolov a zásobovala lidi vodou.

Jaký bude další osud nalezených artefaktů?

Končíme první část výzkumu, kterou je práce v terénu. Na ni navazuje další etapa, a to zpracovávání nálezů – laboratorní ošetření, čištění a vyhodnocení do následné zprávy. Poté budou nalezené předměty předány do sbírek Muzea hlavního města Prahy. *Jaroslav Kňap*

POVÁLEČNÝ VÝVOJ V MODŘANECH

Rok 1965 - 1966

Sdružení rodičů a přátel školy

Na všech školách máme výbory sdružení rodičů a přátel školy. Činnost SRPŠ řídí výbor, který má 14-17 členů. Při výboru je ustaveno 6 komisí, jejichž předsedové jsou členy výboru. Komise jsou doplněny z řad členů třídních výborů.

6 komisí SRPŠ

Při výborech SRPŠ pracují tyto komise:

Výchovná. Pomáhá škole v její výchovné a vzdělávací práci. Komise řeší ve schůzi závěrečné přestupky žáků a provádí pohovory s rodiči. Ve škol. roce 1965/1966 byl znatelný pokles těchto přestupků, i když některé bylo nutno předat k řešení školské a kulturní komisi MěstNV.

Pro pomoc pionýrské organisaci. Spolupracuje se skupinovou vedoucí školy, pomáhá skupinám Jisker a pionýrů zajišťovat různé akce. V péči této komise jsou pořádány zároveň besídky s programem a slavnostní sběr pionýrů a Jisker.

Pro materiální pomoc škole. Úkolem této komise je zajišťovat drobnou hospodářskou pomoc škole při obstarávání zvláštních učebních pomůcek a zařízení, zajišťuje materiál pro polytechnické dílny a drobné opravy školního zařízení brigádnickou formou.

Pro spolupráci se školní družinou mládeže. Pomáhá družině zajišťovat

Družina školní mládeže ve Borkově, slavnostní vyřazování z družiny v roce 1966

Revizní. Sleduje hospodaření finančními prostředky a o výsledku podává pravidelně zprávu na plenárních zasedáních SRPŠ.

zaměstnání nebo přijetího studia a spolupracuje při umisťování žáků nejvyšších tříd na tato místa.

Finanční účast SRPŠ

Mimo uvedenou činnost výbory zajišťují obstarávání různých pomůcek pro zvláštní způsoby vyučování, přispívají finančně na lyžařské zájezdy, školní výlety, školy v přírodě, obstarávají knižní odměny vzorným žákům a potřeby pro pionýrskou organisaci. Výlohy krytí z členských příspěvků rodičů, z výtěžků společenských večerů, ze školní zahrady ap.

Třídní výbory

Ve školním roce 1965/1966 se rozšířila aktivita dobrovolných pracovníků o třídní výbory. Členové třídních výborů jsou zároveň členy jednotlivých komisí výborů SRPŠ. Tak jsou třídní výbory přímo a rychle informovány o veškeré činnosti ve škole. Dále třídní výbory si řeší samostatně problémy svých tříd jak po stránce výchovné, tak i organisační a pracovní.

Jak komise a výbory pracují?

Stručně je možno říci, že výbory a komise pracují tak, jak je aktivní předseda. Některé velmi dobře a hodně pomáhají škole, jiné jsou méně aktivní, a proto ředitel školy musí některé komise podněcovat k pružnější a iniciativnější práci. Je pozoruhodné, že z práce výborů SRPŠ vyznívala

36. V závěru terénních prací musí vybýt chvilka na společný snímek, zde i se stavbyvedoucími z firmy Eurogema.

37. Časově náročnější část výzkumu začíná teprve po ukončení terénních prací – v laboratoři a u počítačů. Všechny nálezy řazené podle svých kontextů je potřeba očistit.

38. Někdy s malou pomocí.

39. Po vyschnutí je potřeba nálezy roztřídit podle materiálu a kategorií a případně slepovat, pokud k sobě zlomky patří.

40. Některé keramické nádoby se podaří slepit téměř úplně.

41. Veškeré nálezy dostávají inventární číslo. Na předmět je napsáno bílou nebo černou tuší…

42. …a musí jím být označen i papírový sáček.

43. Po zabalení do sáčků se podle inventárních čísel rovnají do muzejních krabic. V tomto případě jich bylo asi dvě stě padesát a byly předány do Muzea hlavního města Prahy.

44. Pro datování a přehled o nálezech je nutné, aby se jimi probral archeolog. Nejasné záležitosti nebo podrobnější chronologické zařazení může konzultovat se zkušenějšími odborníky.

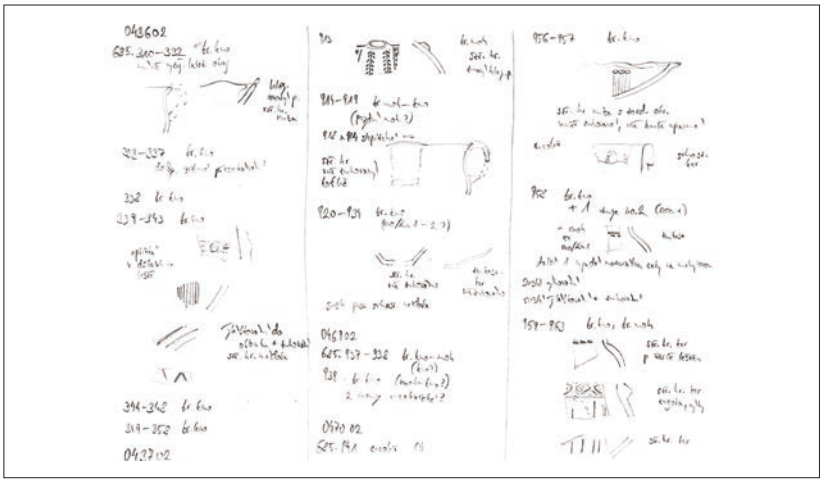

45. Z naměřených bodů a kresebné dokumentace jsou vytvořeny digitální plány všech jednotlivých objektů i celkové polohopisné situace.

46. Se všemi potřebnými texty, seznamy, externími posudky (např. geologickými a petrografickými), plány a fotografiemi dosahuje nálezová zpráva úctyhodného objemu. Shrnuje kromě dokumentace i základní poznatky o výzkumu. Jaké tedy ve zkratce jsou?

Na zkoumané ploše se podařilo zachytit asi dvacet objektů ze staršího eneolitu (asi 3800–3400 př. Kr.), a to včetně tří suterénů zahloubených chat a žlábku doprovázeného řadou sloupových jam. Kromě zlomků keramických nádob byly objeveny i broušené a štípané kamenné nástroje, keramická lžíce a zdobený přeslen.

Čtrnáct (možná více) zahloubených objektů patří ještě do střední doby bronzové (asi 1650–1250 př. Kr.). Několik jam lze datovat na přelom střední a mladší doby bronzové (přibližně kolem 1300 př. Kr.), z nichž jedna ve své výplni obsahovala i zlomek lidské lebky.

Řadu objektů, zejména menších, jako jsou sloupové jámy, žlábky a různé mělčí objekty, nelze přesněji datovat. Většina jich patří do rozmezí střední a mladší doby bronzové. Několik set jam (zásobních, sloupových i různých neurčitelných sídlištních objektů) náleží do mladší doby bronzové v rozmezí let 1250–1100 př. Kr. Z jejich výplní bylo získáno množství zlomků keramických nádob od miniaturních (hraček?), přes jemné tvary koflíků a amfor, zdobené široké mísy s tordovanými okraji a běžné mísy po hrubší hrnce a velké zásobnice. Zvláštností je torzo nádoby ve stylizovaném zvířecím tvaru s otvorem, který mohl plnit úlohu v rituálních obřadech. Dále se ve výplních nacházely zlomky i celá vypálená hliněná závaží z tkalcovských stavů, zlomky mazanice (vypálené hlíny z pecí, ohnišť a ze shořelých stěn domů), úlomky kamenných drtidel, otlučené valouny, zvířecí kosti chovaných i lovených zvířat i opracované kosti, kostěné nástroje, bronzové šídlo, malý zlomek snad srpu a slitek bronzoviny.

Všechny tyto pozůstatky a odpadní nálezy jsou jen malou částí původního pestrého světa, který byl jen v hrubých obrysech popsán výše. Dovolují nám však nahlédnout do prostředí zemědělských vesnic, jež se postupně přestavovaly a posouvaly, a života, který naši předci v Modřanech vedli.

DOBA BRONZOVÁ

lidská přítomnost na území Modřan trvá

Text: Archeo Pro o.p.s.
Fotografie: Archeo Pro o.p.s. a Ing.Vladislav Skala
Návrh obálky: mimastudio.cz
Vydal ÚMČ Praha 12
v roce 2017
Layout: Milan Jeneš, desktop publishing
Tisk: TISK SPRINT s.r.o.

Děkujeme všem, kteří se podíleli jak na vzniku této publikace, tak na stálé expozici DOBA BRONZOVÁ.
Vážíme si veškeré vaší podpory a jsme si vědomi, že bez osvícenosti a aktivního nadšení vás všech, by nic z toho nevzniklo.

Stálou expozici DOBA BRONZOVÁ aneb posun dějin v Modřanech můžete navštívit v provozní době Viničního domku.

Tuto brožuru je též možné bezplatně stáhnout v digitální formě na níže uvedeném QR kódu.